Ymddiriedolaeth Archaeolegol Gwynedd
Gwynedd Archaeological Trust

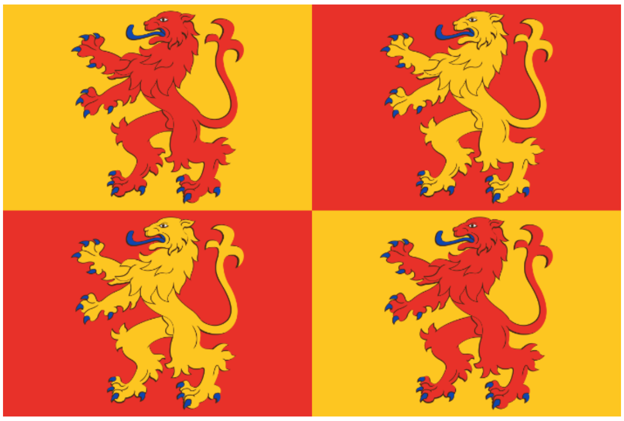

Gweithgaredd Creu Baner

Creu baner eich hunain!

- Addas i oedran 4+
- Yn gyntaf casglwch popeth fyddwch angen (rhestr isod)
- Darllewnch y adran wybodaeth (tudalen 3) er mwyn dysgu mwy am esiamplau o faneri Canoloesol Cymru.

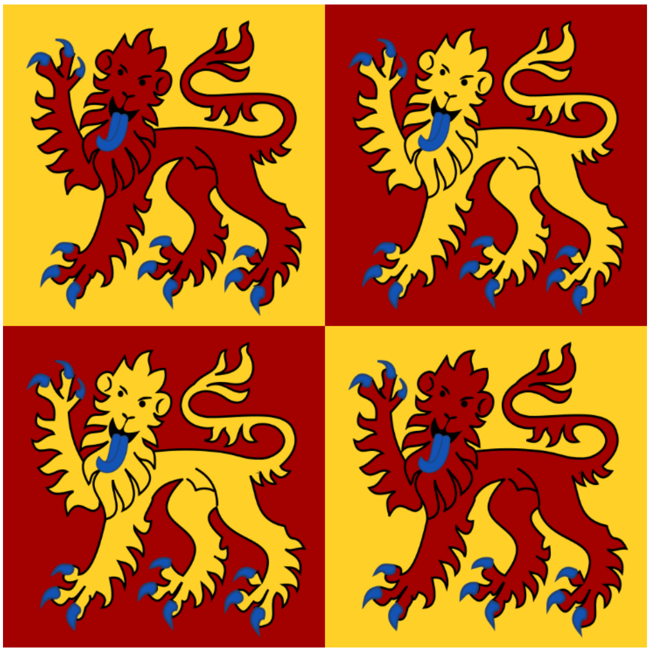

Byddwch angen...

Taflenni Ffelt

'Felt tip' du

Llinyn neu Ruban

Siswrn

Pren Mesur

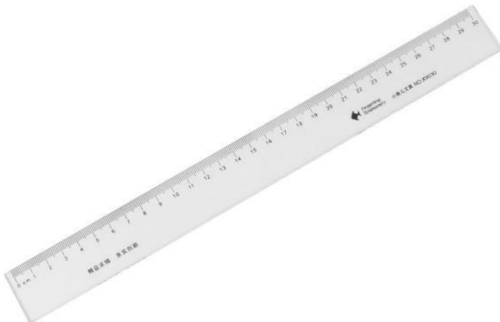

Glud

Opsiynol: Sticeri, stensilau, darn o bapur

@gwyneddarch

Adran Gwybodaeth

Dyma esiamplau o faneri a fflagiau o Gymru yn ystod yr cyfnod Canoloesol.

Llywelyn ap Gruffudd

Roedd Llywelyn ap Gruffudd (1246 - 1282) yn Dywysog Cymru o 1258 nes ei farwolaeth yng Nghilmeri yn 1282. Roedd yn fab i Gruffydd ap Llywelyn ac yn ŵyr i Llywelyn Fawr, ef oedd tywysog sofran olaf Cymru cyn concwest Edward I o Loegr.

Baner Dŷ tywysogaidd Aberffraw a Theyrnas Gwynedd, a oedd Llywelyn yn rheoli ynddi, oedd faner a phedwar llew a chefndir coch a melyn. Mae fersiwn o'r faner hon yn dal yn cael ei ddefnyddio heddiw gan Dywysog Cymru. Mae'r faner honno yn cynnwys coron a tharian werdd yn y canol.

Roedd gan Llywelyn ap Gruffudd hefyd faner bersonol.

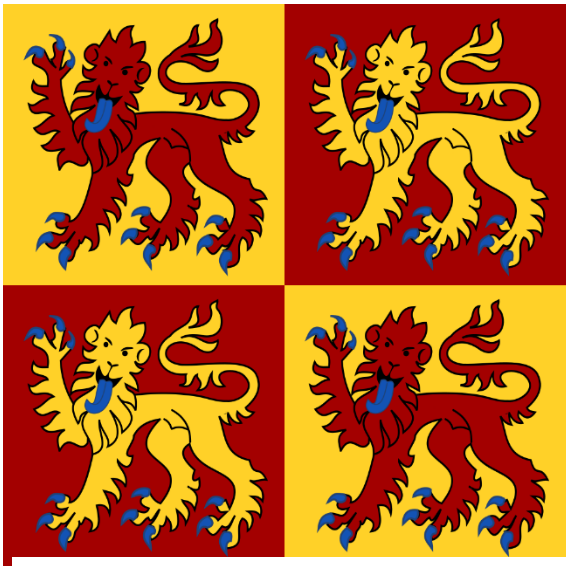

Baner Dŷ tywysogaidd Aberffraw a Theyrnas Gwynedd, defnyddiwyd o 1195 – 1378.

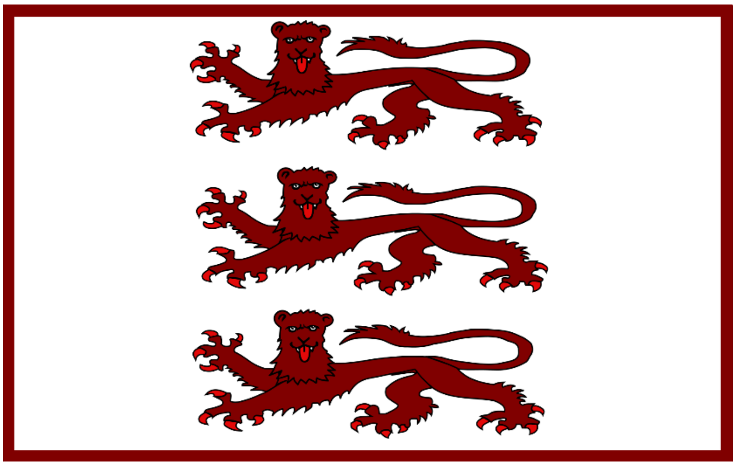

Baner personol
Llywelyn ap Gruffudd.

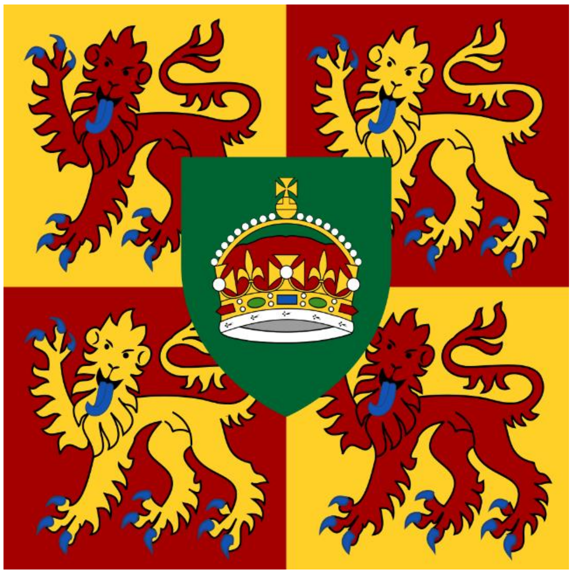

Baner Tywysog Cymru, defnyddiwyd ers 1962.

Owain Glyndŵr

Roedd Owain Glyndŵr (1359 - 1415) Yn Dywysog Cymru hunan-gyhoeddedig. Roedd hwn yn deitl y gallai honni yn dda amdano gan ei fod yn un o ddisgynyddion tywysogion Cymru. Yn 1400 arweiniodd Owain Glyndŵr wrthryfel yn erbyn Brenin Harri IV o Loegr. Enillodd y gwrthryfel lawer o gefnogaeth gan y Cymry ac roedd yn llwyddiannus i ddechrau. Ond ni pharodd y llwyddiant ac fe wnaeth y gwrthryfel fethu. Ar ôl brwydrau olaf y gwrthryfel ychydig iawn a wyddys am Owain Glyndŵr. Ni chafodd fyth ei ddal ac mae ei le cuddio yn parhau i fod yn ddirgel hyd heddiw. Yn chwedlau Cymru credir y bydd Owain Glyndŵr yn dychwelyd yn ôl un ddiwrnod i amddiffyn y Gymru.

Mae baner Owain Glyndŵr a phedwar llew ar gefndir coch ac aur, a chariwyd y faner hon gydag ef mewn i frwydr yn ystod y gwrthryfel yn ystod y Saeson. Mae ystyr dyluniad y faner yn ansicr. Credir bod Glyndŵr yn gobeithio dangos ei fod yn un o ddisgynyddion tywysogion Cymru gan ei fod yn debyg i faner Llywelyn ap Gruffudd. Ond mae hefyd wedi cael ei ddweud mai efallai fod y dyluniad wedi cael ei ddatblygu o faneri Powys Fadog a'r Deheubarth, ble roedd ei rhieni yn dod ohono. Mae gan faner Powys Fadog lew coch ar gefndir aur, ac mae gan faner y Deheubarth lew aur ar gefndir coch.

Mae baner Owain Glyndŵr dal yn boblogaidd heddiw a gall ei weld yn ystod rhai digwyddiadau yng Nghymru.

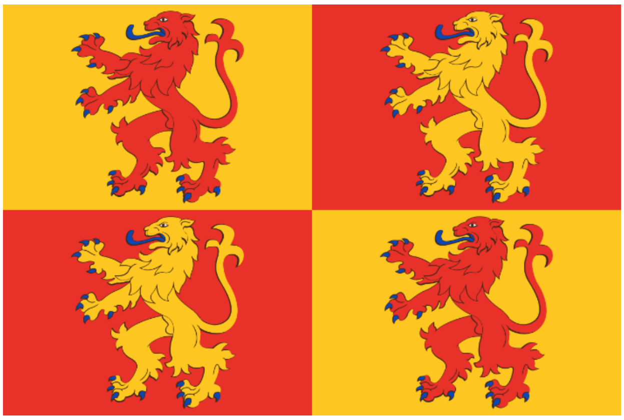

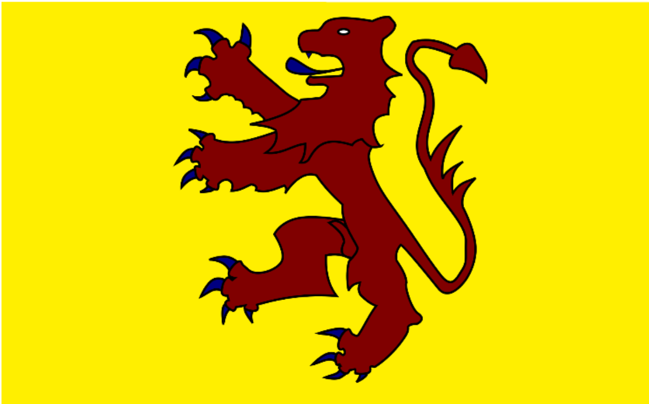

Baner Powys Fadog (tad Owain Glyndŵr)

Baner Deheubarth (mam Owain Glyndŵr)

Creu Baner eich hunain!

Os ydych wedi darllen yr adran wybodaeth mae ganddo'ch popeth rydych angen i greu baner eich hunain! Pob lwc! Gyrrwch ni lluniau o eich baner chi!

@gwyneddarch (Facebook, Twitter, Instagram)

1. Gwnewch lun o faner o ddarn o ffelt gan ddefnyddio pren mesur a 'felt tip' du.

2. Yn ofalus torrwch allan y siâp baner. Gwneud yn siŵr i ofyn oedolyn i'ch helpu os oes angen.

3. Torrwch ddau dwll ar top y baner, un ar naill ochr. Gwnewch hyn drwy binsio'r ffelt yn eich bysedd a defnyddio'ch siswrn.

4. Rhowch eich llinyn drwy un o'r tyllau a'i chlymu. Gwneud yr un peth yr ochr arall.

5. Mae’n amser i addurno eich baner! Ar gyfer hyn gallwch defnyddio sticeri, ‘felt-tip’ lliwio, neu torri allan lluniau a’I gludo, mae fyny i ti!

Mae Ymddiriedolaeth Archaeolegol Gwynedd yn rhedeg cangen Bangor o Clwb Archaeolegwyr Ifanc. Mae’r clwb i oedran 8-16. Os oes gennych diddordeb ymuno cysylltwch a danamor@heneb.co.uk

CAI clwb archeolegwyr ifanc

YAC young archaeologists’ club